EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 15. 9. 2014
COM(2014) 562 final

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

o realizácii, výsledkoch a celkovom hodnotení roku 2012, ktorý bol Európskym rokom aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami

SPRÁVA KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

o realizácii, výsledkoch a celkovom hodnotení roku 2012, ktorý bol Európskym rokom aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami

1. ÚVOD

Výsledkom zvyšujúcej sa očakávanej dĺžky života v kombinácii s nízkou mierou pôrodnosti bude výrazné starnutie európskeho obyvateľstva. Skutočnosť, že starnutie je predovšetkým veľkým úspechom, najmä preto, že odráža úspechy v znižovaní úmrtnosti a potenciál rastúceho počtu fyzicky zdatných a zdravých starších ľudí, sa obvykle prehliada. Namiesto toho sa často vníma ako hrozba pre dynamiku hospodárstva a udržateľnosť európskych vysoko rozvinutých systémov sociálneho zabezpečenia.

Komisia v tejto súvislosti navrhla v septembri 2010[1] označiť rok 2012 ako Európsky rok aktívneho starnutia. Zdôraznila, že zachovanie solidarity medzi generáciami bude predovšetkým závisieť od zaistenia toho, aby generácie narodené v období zvýšenej pôrodnosti zostali na pracovnom trhu dlhšie a zotrvali čo najdlhšie zdravé, aktívne a samostatné. Rozhodnutie o tomto Európskom roku prijala Rada a Európsky parlament v septembri 2011[2], pričom do jeho názvu sa pridal výraz „solidarita medzi generáciami".

V tejto správe sa v súlade s rozhodnutím, ktorým sa stanovuje Európsky rok aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami (ďalej „ER 2012" alebo „Európsky rok"), hodnotí realizácia, výsledky a celkové úspechy Európskeho roka, pričom sa vychádza zo záverov externého hodnotenia[3].

2. SÚVISLOSTI

2.1. Príprava Európskeho roka

Prvé výzvy na vyhlásenie Európskeho roka aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami vznikli počas slovinského predsedníctva v prvom polroku 2008. Komisia začala v júni 2009 verejné konzultácie s cieľom zhromaždiť nápady a návrhy kľúčových zainteresovaných strán a odborníkov o spôsobe dosiahnutia čo najväčšieho vplyvu Európskeho roka aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami.

Rada dala najavo svoj záujem o túto iniciatívu v novembri 2009, keď vyzvala Komisiu, aby vypracovala činnosti zamerané na zvýšenie povedomia v záujme podpory aktívneho starnutia aj prostredníctvom Európskeho roka[4].

Výber tém sa uskutočnil na základe komplexného prístupu – zamestnanosť, zdravie a nezávislý život, účasť, solidarita medzi generáciami – a bol v súlade s predchádzajúcimi analýzami a politickými iniciatívami vykonanými v oblasti aktívneho starnutia na úrovni EÚ

[1] KOM(2010) 462 v konečnom znení zo 6. septembra 2010.

[2] Rozhodnutie Európskeho parlamentu a Rady 940/2011/EÚ zo 14. septembra 2011 o Európskom roku aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami (2012), Ú. v. EÚ L 246, 23.9.2011, s. 5 – 10.

[3] Hodnotenie Európskeho roka aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami (2012), Ecorys, december 2012, na základe analýzy údajov z prieskumov národných koordinátorov a vnútroštátnych zainteresovaných strán, rozhovorov, teoretického výskumu, analýzy sociálnych médií a prípadových štúdií.

[4] Závery Rady z 20. novembra 2009 o zdravom a dôstojnom starnutí.

a medzinárodne, ale aj s neodkladnými otázkami, najmä v súvislosti so stratégiou Európa 2020. Začlenenie výrazu „solidarita medzi generáciami“ podporoval Európsky parlament5.

Európsky rok prebiehal v rovnakom čase ako desiate výročie madridského medzinárodného akčného plánu týkajúceho sa starnutia[6], v ktorom sa kládol dôraz na to, že hlavným cieľom rozvoja osôb počas starnutia by mal byť rovnaký prístup k aktívnej účasti na hospodárskom, spoločenskom, kultúrnom a politickom živote v ich spoločnostiach.

2.2. Európsky rok 2012 a jeho ciele

Zámerom ER 2012 bolo riešenie výziev starnúcej Európy prostredníctvom aktívneho starnutia v oblastiach zamestnanosti, účasti a nezávislého života, pričom sa skúmali potreby, ako aj práva starších osôb a zároveň ich potenciál a prispievanie do hospodárstva a spoločnosti.

Celkový cieľ Európskeho roka predstavoval mobilizáciu príslušných aktérov v záujme podpory aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami. K týmto aktérom patria členské štáty, ich regionálne a miestne orgány, sociálni partneri, občianska spoločnosť a podnikateľská obec vrátane malých a stredných podnikov.

Konkrétne ciele sú stanovené v článku 2 rozhodnutia a môžu sa zosumarizovať takto:

- zvyšovať všeobecné povedomie o význame aktívneho starnutia a zabezpečiť, aby bolo v politickom programe zaradené na popredné miesto,
- podnecovať diskusiu, vymieňať si informácie a rozvíjať vzájomnú výmenu skúseností s cieľom podporovať politiku aktívneho starnutia,
- vytvoriť rámec pre záväzky a konkrétne opatrenia zo strany Únie a členských štátov so zapojením zainteresovaných strán,
- podporiť činnosti, ktoré pomôžu bojovať proti diskriminácii na základe veku[7], odstrániť stereotypy spojené s vekom a odbúrať bariéry.

2.3. Zdroje

V rozhodnutí o ER 2012 sa vymedzili rozpočtové zdroje vo výške piatich miliónov eur na obdobie od januára 2011 do decembra 2012. Európskemu roku neboli pridelené žiadne nové úvery a peniaze sa čerpali z existujúcich finančných rozpočtových prostriedkov. Rozpočet pre Európsky rok sa použil najmä na financovanie komunikačných činností Európskeho roka (webová lokalita EÚ, komunikačná podpora členským štátom, publikácie, videá, tlačové správy atď.), pričom menšie sumy boli vyhradené na úvodnú konferenciu v Dánsku a záverečné podujatie na Cypre, ako aj na externé hodnotenie Európskeho roka.

---

[5] Uznesenie Európskeho parlamentu z 11. novembra 2010 o demografických výzvach a solidarite medzi generáciami [2010/2027(INI)].

[6] Správa Organizácie spojených národov z Druhého svetového zhromaždenia o starnutí, Madrid, 8. – 12. apríla 2002. A/CONF.179/9.

[7] Pozri smernicu Rady 2000/78/ES z 27. novembra 2000, ktorá ustanovuje všeobecný rámec pre rovnaké zaobchádzanie v zamestnaní a povolaní.

V porovnaní s ostatnými nedávnymi Európskymi rokmi mal ER 2012 omnoho nižší rozpočet. V dôsledku toho nemali členské štáty k dispozícii priame financovanie. Záväzok členských štátov voči ER 2012 sa však týmto nezmenšil. Finančné prostriedky pridelené na komunikačné činnosti sa použili na podporu mnohých činností na vnútroštátnej úrovni.

Externí hodnotitelia považovali uplatnené štruktúry a nástroje riadenia na úrovni EÚ za náležité a správne fungujúce.

3. REALIZÁCIA A KĽÚČOVÉ AKTIVITY EURÓPSKEHO ROKA 2012

3.1. Aktivity na úrovni EÚ

Väčšina aktivít na úrovni EÚ bola určená na podporu zainteresovaných strán v členských štátoch a na uľahčenie ich účasti v Európskom roku. Preto sa program EÚ vykonával v úzkej spolupráci s národnými koordinátormi pre Európsky rok a koalíciou zainteresovaných strán. Hlavnú aktivitu na európskej úrovni, ktorou bola komunikačná a propagačná kampaň, vykonal dodávateľ.

Hlavným centrom tejto kampane bola webová lokalita ER[8], ktorá obsahovala informácie v 23 jazykoch, hoci väčšiu časť obsahu týkajúceho sa osobitných iniciatív bolo možné sprístupniť len v štátnom jazyku danej krajiny, ako aj v angličtine. Na webovej lokalite bol tiež prístupný propagačný materiál, ktorý mohli zainteresované strany použiť na vlastných podujatiach.

Dodávateľ v oblasti komunikácie viedol sieť pre vzťahy s médiami s cieľom maximalizovať pravidelné kontakty s médiami (tlačové/online/audiovizuálne) v súvislosti s hlavnými podujatiami; tieto boli zároveň prezentované v mesačnom spravodajcovi.

Na podporu zainteresovaných strán sa uverejnilo päť publikácií. Dve z nich boli hotové ešte pred Európskym rokom a obsahovali fakty a čísla: „Eurobarometer Special Survey on Active Ageing“ (špeciálny prieskum Eurobarometer o aktívnom starnutí zahŕňajúci 27 členských štátov a päť nečlenských krajín a informačné listy pre danú krajinu EÚ)[9] a štatistický portrét o aktívnom starnutí a solidarite medzi generáciami, ktorý uverejnil Eurostat[10].

Brožúra pod názvom „Ako podporovať aktívne starnutie v Európe“ spoločne vypracovaná s Výborom regiónov a platformou Age Platform Europe bola uverejnená tesne pred Európskym rokom s cieľom nasmerovať zainteresované strany k finančným schémam EÚ, ktoré by mohli byť relevantné pre aktívne starnutie, pričom sa v nej predovšetkým regionálne a miestne zainteresované strany vyzvali, aby tieto schémy čo najlepšie využili. Jedným z odôvodnení menšieho rozpočtu pre ER 2012 bola skutočnosť, že mnoho aktivít je možné financovať cez existujúce programy.

V sprievodcovi sociálnou Európou Social Europe Guide „Demografia, aktívne starnutie a dôchodky“[11] je uvedený prehľad hlavných demografických trendov, ktorým Európa čelí, a

[8] http://europa.eu/ey2012.

[9] http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb_special_379_360_en.htm.

[10] http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/product_details/publication?p_product_code=KS-EP-11-001.

[11] http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=738&langId=en&pubId=6805.

politických reakcií potrebných na riešenie problémov vyplývajúcich z týchto trendov. Početné iniciatívy EÚ, ktoré môžu politických činiteľov a zainteresované strany v členských štátoch podporovať pri vykonávaní programu v oblasti aktívneho starnutia, sú podrobnejšie uvedené v brožúre „The EU contribution to Active Ageing and Solidarity between generations" (Prínos EÚ k aktívnemu starnutiu a solidarite medzi generáciami)[12]. Zdôrazňuje sa v nej, že aktívne starnutie si vyžaduje politické zásahy v mnohých rôznych oblastiach, akými je napríklad zamestnanosť, dôchodky, vzdelávanie, zdravie, inovácie, výskum, doprava, IKT a bývanie.

Počas Európskeho roka usporiadala niekoľko podujatí a konferencií aj Európska komisia. Externým hodnotením sa potvrdil ich silný podiel na splnení cieľov ER 2012.

Úvodné podujatie s názvom „Stay Active – what does it take" (Zostať aktívnym – čo to stojí) sa konalo 18. – 19. januára 2012 v Kodani pod záštitou dánskeho predsedníctva EÚ. Do dvojdňového programu boli zaradené prejavy dvoch ministrov dánskej vlády a dvoch komisárov EÚ. Na stretnutiach sa riešili rôzne témy vrátane problémov trhu práce, udržania si aktívnosti a zdravia, začlenenia a upevňovania postavenia, inovácie a dobrovoľníctva.

V Bruseli sa 19. a 20. marca konala konferencia „Reporting on ageing and solidarity between generations" (Podávanie správ o starnutí a solidarite medzi generáciami), ktorej cieľom bolo poskytnúť novinárom možnosť vymeniť si názory o spôsobe mediálnej prezentácie otázok týkajúcich sa aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami.

Cieľom konferencie na tému „Európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na aktívne a zdravé starnutie: od plánov k činom", ktorá sa konala 3. apríla 2012, bolo získať spätnú väzbu zúčastnených strán týkajúcu sa vykonávania činností v rámci partnerstva. Komisár László Andor predniesol otvárací príhovor, v ktorom zdôraznil súčinnosť medzi ER 2012 a partnerstvom.

Na konferencii „Good governance for active and healthy ageing" (Dobré riadenie v oblasti aktívneho a zdravého starnutia) (Brusel, 4. júna 2012) sa preukázalo, že podpora aktívneho starnutia si vyžaduje integrovanú tvorbu politík, zapojenie rôznych úrovní riadenia a rôznych oblastí politík.

Konferencia „Active ageing-the potential for society" (Aktívne starnutie – potenciál pre spoločnosť), ktorá sa konala 9. – 11. júla 2012 v Dubline a ktorú otvorila európska komisárka pre výskum a inovácie Máire Geoghegan Quinnová, bola zameraná na ľudské a sociálne hľadiská a dôsledky aktívneho starnutia, ako aj na vzťah medzi starnutím, hospodárstvom a inováciami. Na tejto konferencii sa takisto skúmalo, či je potrebný ďalší prieskum v tejto oblasti a zostavila sa publikácia „Population ageing in Europe: facts, implications and policies" (Starnutie populácie v Európe: fakty, dôsledky a politiky), v ktorej sú uvedené výsledky prieskumu o demografii, ktorý financovala EÚ.

Konferencia Komisie „One Step Up in later life: learning for active ageing and intergenerational solidarity" (O krok ďalej v neskoršom živote: vzdelávanie pre aktívne starnutie a medzigeneračnú solidaritu), ktorá sa konala 19. – 21. novembra 2012 v Bruseli, pritiahla mnohých predstaviteľov z radov vládnych orgánov vrátane národných koordinátorov

[12] http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=8710&langId=en.

pre vykonávanie európskeho programu vzdelávania dospelých, z radov medzinárodných, európskych a národných zainteresovaných strán, vysokoškolskej vzdelávacej a výskumnej obce, z radov sociálnych partnerov, podnikov a zástupcov projektov financovaných v rámci programu celoživotného vzdelávania Grundtvig. Výsledkom konferencie bolo memorandum a súbor podkladových materiálov o vzdelávaní pre aktívne a zdravé starnutie, zamestnanosť a medzigeneračné vzdelávanie.

Slávnostné odovzdávanie cien v rámci Európskeho roka aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami sa uskutočnilo 13. novembra 2012 v Bruseli. Zdôraznilo sa na ňom inšpirovanie ľudí a iniciatívy, ktoré významne prispeli k aktívnemu starnutiu a solidarite medzi generáciami. Víťazov siedmich oceňovaných kategórií oznámil európsky komisár pre zamestnanosť, sociálne záležitosti a začlenenie László Andor.

Cena EÚ „Access City“, ktorú odovzdala podpredsedníčka Viviane Redingová 3. decembra 2012, venovala osobitnú pozornosť potrebám starších osôb v oblasti dostupnosti. Členmi poroty EÚ boli aj zástupcovia organizácií starších osôb. Záverečné podujatie ER 2012 „Od vízií k činom“ sa konalo 10. decembra 2012 v Nikózii. Začalo sa vyhlásením prezidenta Cyperskej republiky, po ktorom nasledoval prejav komisára Lászlóa Andora. Na programe figurovali rôzne témy vrátane súčasnej situácie v oblasti starnutia v Európe a stále nevyužitý potenciál starších ľudí.

Okrem aktivít, ktoré iniciovala Európska komisia a predsedníctva, boli počas Európskeho roku aktívne aj ďalšie inštitúcie, ktoré úzko spolupracovali s koalíciou zainteresovaných strán a občianskou spoločnosťou.

Počas Európskeho roka bol obzvlášť aktívny Európsky hospodársky a sociálny výbor. Vytvoril skupinu na koordináciu aktivít týkajúcich sa Európskeho roka. Táto skupina zorganizovala päť verejných podujatí na rôzne témy a záverečnú konferenciu Európskeho roka[13].

K Európskemu roku významne prispel aj Výbor regiónov, ktorý 14. februára 2014 zorganizoval fórum[14] s cieľom podporiť nové iniciatívy na miestnej a regionálnej úrovni a vybudovať nové partnerstvá na podporu aktívneho starnutia a posilnenie solidarity medzi generáciami.

V ER 2012 sa zároveň využívala silná podpora širšej koalície organizácií občianskej spoločnosti pod vedením platformy Age Platform Europe, ktorá získala viac ako 60 členov. Členovia tejto koalície sa počas Európskeho roka zapájali do početných iniciatív a vypracovali plán, ktorý predstavili na úvodnej konferencii Európskeho roka 18. januára 2012 v Kodani.

V externom hodnotení sa v kapitole 3.6 zdôraznila silná komplementárnosť medzi ER 2012 a ďalšími prebiehajúcimi politickými aktivitami, ako je biela kniha o dôchodkoch, demografické fórum, 2. program zdravia, zákon o prístupnosti a najmä európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na aktívne a zdravé starnutie.

[13] http://www.eesc.europa.eu/?i=portal.en.events-and-activities-closing-conference-ey2012.

[14] www.cor.europa.eu/EY2012.

3.2. Vykonávanie v zúčastnených krajinách

Všetky zúčastnené krajiny (27 členských štátov EÚ, Island, Lichtenštajnsko a Nórsko) vymenovali svojho národného koordinátora.

Ich práca sa začala už pred Európskym rokom prvým stretnutím, ktoré sa konalo 30. novembra 2010. Národní koordinátori pripravili národné aktivity, pričom podporili miestne a regionálne aktivity a vynaložili úsilie o zapojenie všetkých príslušných zainteresovaných strán do Európskeho roku. Európskej komisii predložili národné pracovné programy, v ktorých sú stanovené národné aktivity plánované počas roka 2012[15].

Národné pracovné programy odrážali rôzne politické súvislosti, najmä z hľadiska potrieb aktívneho starnutia, politických priorít a rozdelenia právomocí a dostupnosti zdrojov. Komisia však navrhla isté spoločné podujatia a aktivity a podporila predovšetkým usporiadanie národných úvodných a záverečných podujatí, ako aj kampaní „Generations at School“ (Generácie v škole) a „Seniorforce Day“ (Deň sily seniorov) a európskej schémy udeľovania cien. Externým hodnotením sa potvrdzuje relevantnosť typov vykonaných aktivít.

Do úvodných podujatí sa zapojilo celkovo 4 500 účastníkov s vysokou úrovňou politickej podpory preukázanou najmä účasťou politikov na vysokej úrovni.

S cieľom osloviť širšiu verejnosť vymenovalo pätnásť krajín 115 národných ambasádorov ER 2012. Ambasádormi boli rôzne osobnosti, napr. akademici, zástupcovia mimovládnych organizácií, novinári, herci, podnikatelia. Počet vymenovaných ambasádorov bol v rozmedzí od jedného (v Estónsku, Maďarsku a Poľsku) až po 38 v Rakúsku.

Iniciatíva „Generations@school“ bola navrhnutá z dôvodu oslavy Európskeho dňa solidarity medzi generáciami (29. apríl). Myšlienkou bolo priviesť starších ľudí do škôl a zapojiť žiakov a starších ľudí do medzigeneračného dialógu. Bol to efektívny spôsob, ako zapojiť školy v celej Európe a podporiť účasť v rámci Európskeho roka na miestnej úrovni. Iniciatíva zároveň pomohla pritiahnuť pozornosť médií, najmä tých miestnych. Podporila ju aj Komisia prostredníctvom svojho dodávateľa v oblasti komunikácie, ktorý zabezpečil špecializovanú webovú lokalitu, sprievodný materiál, zdroje a praktickú podporu pre niektoré miestne iniciatívy.

Európska iniciatíva „Seniorforce Day“ pripomenula medzinárodný deň starších ľudí (1. október) a jej zámerom bolo zmobilizovať starších ľudí ako dobrovoľníkov. Iniciatíva Seniorforce Day si získala širokú podporu v celej Európe, pričom hlavné podujatia navštevovali služobne starší politici, úradníci a zástupcovia mimovládnych organizácií a osobnosti vystupujúce ako ambasádori ER 2012. Európska komisia podporila 25 z týchto podujatí. V externom hodnotení sa však preukázalo, že prijatie tejto iniciatívy nebolo také rozsiahle ako v prípade iniciatívy Generations@school, pravdepodobne z dôvodu neskorého oznámenia a menej presného formátu tejto iniciatívy (pozri strany 52 a 79 externého hodnotenia).

Vďaka ER 2012 sa aktivoval veľký počet iniciatív na podporu aktívneho starnutia v členských štátoch. Počas Európskeho roka sa realizovalo celkovo 748 národných a nadnárodných iniciatív, pričom tento počet sa týka len iniciatív na webovej lokalite EÚ. Usporiadateľmi 291

[15] http://europa.eu/ey2012/ey2012main.jsp?catId=986&langId=en.

iniciatív boli organizácie občianskej spoločnosti. Najviac iniciatív na webovej lokalite EÚ má Nemecko, Španielsko a Taliansko, po ktorých nasleduje Francúzsko, Rakúsko a Poľsko. Tieto aktivity boli väčšinou zamerané na výmenu vedomostí a skúseností a na zvyšovanie povedomia.

Podľa prieskumov vykonaných hodnotiteľom (pozri kapitolu 3.2 externého hodnotenia) bola účasť na živote spoločnosti témou, ktorej bola venovaná najväčšia pozornosť; po nej nasledovala téma solidarita medzi generáciami. Vítaná bola skutočnosť, že téma Európskeho roka bola dostatočne široká, aby umožnila zahrnutie niekoľkých rôznych tém, čo zainteresovaným stranám umožnilo vybrať si okruh, ktorý bol z ich vlastného pohľadu najrelevantnejší. Výsledky online prieskumu národných koordinátorov naznačujú, že typy vykonaných aktivít boli vhodné pre potreby členských štátov a občanov EÚ. Národní koordinátori a zainteresované strany uviedli, že si mohli vybrať a upraviť iniciatívy podľa vlastných potrieb a priorít často s podporou dodávateľa Komisie v oblasti komunikácie.

3.3. Uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti a sociálneho začlenenia

Uplatňovanie hľadiska rodovej rovnosti sa zvažovalo od fázy prípravy ER 2012 a náležite sa odzrkadľovalo v koalícii zainteresovaných strán a pracovných programoch niekoľkých členských štátov, pričom osobitný dôraz sa kládol na situáciu starších žien, hoci skúsenostiam starších mužov sa venovala len malá pozornosť. Na podujatiach konaných počas Európskeho roka boli medzi národnými koordinátormi, rečníkmi a účastníkmi významne zastúpené ženy (pozri kapitolu 5 externého hodnotenia).

ER 2012 bol takisto venovaný širokej škále otázok týkajúcich sa zdravotného postihnutia, predovšetkým zdravia a nezávislého života starších osôb. Zdravotnému postihnutiu boli priamo i nepriamo venované iniciatívy na úrovni EÚ, ako aj na úrovni členských štátov. Pri aktivitách v rámci ER 2012 sa zaistila celková prístupnosť podujatí a zohľadnili sa rôzne aspekty, ako je posunková reč a preprava pri rôznych príležitostiach. Webová stránka EÚ obsahovala možnosť väčšieho písma, avšak v externom hodnotení sa poukázalo na to, že mohla byť navrhnutá tak, aby bola dostupnejšia širšiemu okruhu ľudí so zdravotným postihnutím, ako sú nevidiaci alebo slabozrakí, nepočujúci a osoby s poškodeným sluchom.

4. ČO SA DOSIAHLO EURÓPSKYM ROKOM 2012?

4.1. Podarilo sa ER 2012 dosiahnuť jeho ciele?

Európsky rok mal podľa externého hodnotenia pozitívny vplyv na podmienky aktívneho starnutia, a to na európskej, ako aj vnútroštátnej úrovni. Ciele a aktivity Európskeho roka boli náležité a prístup bol úspešný, pokiaľ ide o dosiahnutie cieľov (zvyšovanie povedomia, podnecovanie diskusie a vzájomná výmena skúseností, vytváranie rámca pre záväzky a konkrétne opatrenia, boj proti diskriminácii na základe veku).

Cieľ týkajúci sa **zvyšovania povedomia** sa dosiahol vo veľkej miere prostredníctvom iniciatív a podujatí na úrovni EÚ a na vnútroštátnej úrovni, ktoré boli častejšie zamerané na príslušné organizácie a skupiny občianskej spoločnosti ako na jednotlivcov.

Iniciatívou Generations@school sa zmobilizovalo približne 480 škôl a odhadom 27 000 účastníkov, pričom výsledkom európskej schémy udeľovania cien bolo 1 300 prihlásených príspevkov (vrátane väčšiny podujatí v rámci iniciatívy Generations@school). Do iniciatívy „Seniorforce Day“ sa zapojilo viac ako 11 000 účastníkov. Prostredníctvom týchto iniciatív sa

dosiahla veľká pozornosť médií v súvislosti s ER 2012, pričom sa upozorňovalo na úspešné príbehy a pozitívne príklady zdôraznené v schéme udeľovania cien. Vďaka ER 2012 sa dosiahol významný mediálny záujem, ktorý predstavoval 6 162 vytlačených článkov, 3 432 online článkov a 329 vysielaní.

Hoci bola webová lokalita EÚ dôležitým zdrojom pre zainteresované strany, počtom 212 822 jednotlivých návštevníkov prilákala menší počet návštevníkov ako webové lokality EÚ z predchádzajúcich Európskych rokov (400 000 návštevníkov bolo hlásených v ER 2010 a 366 172 v ER 2011). Je však potrebné poznamenať, že 19 krajín malo svoje národné webové lokality.

Na úrovni EÚ bol stupeň zapojenia sociálnych médií zo strany občanov a zástupcov zainteresovaných strán obmedzený, v niektorých krajinách však bol výraznejší. Napríklad v Španielsku boli vytvorené účty na Facebooku a Twitteri s cieľom podeliť sa o informácie o ER 2012 a šíriť ich. Pri hodnotení v Španielsku sa odhaduje, že týmito kanálmi bolo oslovených približne 700 000 osôb.

ER 2012 zaznamenal úspech v **podnecovaní verejnej debaty** a **podpore vzájomnej výmeny skúseností** o témach aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami. Predovšetkým úvodné podujatia v Kodani a v zúčastnených krajinách mali dôležité multiplikačné účinky. Počas Európskeho roka sa vo všetkých zúčastnených krajinách organizovali ďalšie početné podujatia s dialógmi. Veľký dôraz sa kládol aj na šírenie osvedčených postupov. Databáza EÚ predstavovala silný nástroj na zdieľanie informácií o úspešných príbehoch a pozitívnych príkladoch. V niekoľkých národných a nadnárodných projektoch sa počas celého Európskeho roka podporovalo vzájomné učenie sa.

Na mnohých verejných podujatiach a v rámci rôznych projektov sa zdôraznila potreba bojovať proti **diskriminácii na základe veku**. V tejto súvislosti sa dôraz kládol predovšetkým na význam zlepšenia príležitostí aktívneho starnutia v zamestnaní.

ER 2012 naozaj ponúkol **rámec na vytváranie záväzkov a prijímanie konkrétnych opatrení**. Za najväčší úspech sa môže považovať mobilizácia organizácií občianskej spoločnosti na tému Európskeho roka. Významné bolo aj zapojenie regionálnych a miestnych samospráv, ku ktorému však nedošlo vo všetkých krajinách.

ER 2012 podnietil niektoré krajiny buď k posilneniu už existujúceho vnútroštátneho politického programu v oblasti aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami, alebo k vypracovaniu nových stratégií. Napríklad v januári 2012 spustilo Rakúsko federálny plán pre starších občanov. V Španielsku bola prijatá biela kniha, v ktorej sa analyzovali hlavné aspekty rozhodujúce o kvalite života starších ľudí.

Pri príležitosti Európskeho roka zaviedlo niekoľko krajín politické programy: Belgicko zriadilo v novembri 2012 novú Federálnu poradnú radu pre starších ľudí; Írsko rozhodlo o tom, že každá jednotka miestnej samosprávy v krajine by mala mať do konca roku 2013 vlastný vekovo prispôsobený okresný program; Poľsko prijalo v auguste 2012 vládny program týkajúci sa sociálnych aktivít starších občanov na roky 2012 – 2013.

4.2. Aký je odkaz ER 2012?

V priebehu ER 2012 bolo vypracovaných niekoľko nástrojov na rozvoj politiky v budúcnosti. Uskutočnenie ďalšieho ročníka v roku 2013 sa umožnilo niektorým úspešným podujatiam a

aktivitám, ako napríklad iniciatíve „Generations@school“ podporovanej na úrovni EÚ. Usmerňujúcimi zásadami o aktívnom starnutí, ktoré schválili ministri sociálnych vecí EÚ 6. decembra 2012, sa poskytlo usmernenie týkajúce sa vypracúvania lepších politických reakcií na starnutie[16].

Deväťnásť usmerňujúcich zásad je usporiadaných podľa názvov Európskeho roka: zamestnanosť, účasť na živote spoločnosti a nezávislý život. Sú adresované členským štátom a ďalším príslušným úrovniam vlády a organizáciám, ktoré zohrávajú úlohu v ďalšom zlepšovaním podmienok aktívneho starnutia. Zároveň by sa uplatňovaním týchto usmerňujúcich zásad prispelo k dosiahnutiu cieľov v oblasti zamestnanosti a znižovania chudoby stanovených v stratégii Európa 2020, najmä v dôsledku väčšieho počtu ľudí schopných pracovať dlhšie a nadobudnúť viac nárokov na dôchodok.

Ďalším nástrojom podpory stáleho vykonávania cieľov ER 2012 bolo vypracovanie indexu aktívneho starnutia[17], ktorý bol predložený počas záverečného podujatia a vypracovaný počas trvania Európskeho roka v úzkej spolupráci s Hospodárskym výborom OSN pre Európu (UNECE) a Európskym centrom pre politiku a výskum v oblasti sociálneho zabezpečenia (Viedeň). Indexom aktívneho starnutia sa merajú jednotlivé dimenzie aktívneho starnutia a kvantifikujú sa nevyužité potenciály pre každú krajinu. Tento index by mal slúžiť ako pomoc pre politických činiteľov pri identifikovaní zmien a nezrealizovaných potenciálov z dôvodu aktívnejšej účasti starších ľudí v hospodárstve a spoločnosti a umožniť monitorovanie pokroku. V rozvoji tohto indexu sa pokračuje, aby ho bolo možné aktualizovať na základe novších údajov a podľa možnosti aj vypočítavať na sub-národných úrovniach.

Koalícia zainteresovaných strán v oblasti ER 2012 predložila 10. decembra 2012 v Nikózii na záverečnej konferencii cyperského predsedníctva týkajúcej sa ER 2012 revidovaný plán[18]. Tento plán zahŕňal početné nadväzujúce iniciatívy, ktorými sa naďalej zachováva rozvojový potenciál Európskeho roka. Jednou z iniciatív je vypracovanie dohovoru primátorov a starostov o demografickej zmene podľa vzoru dohovoru primátorov a starostov o udržateľnej energii[19]. Výsledkom by bolo poskytnutie rámca umožňujúceho miestnym a regionálnym politickým činiteľom zaviazať sa k prijatiu nových opatrení na riešenie otázok starnutia. Snaha o dosiahnutie tohto cieľa týkajúceho sa vypracovania dohovoru v súčasnosti prebieha v kontexte európskeho partnerstva v oblasti inovácií zameraného na aktívne a zdravé starnutie a jeho akčnej skupiny pre oblasť „inovácií týkajúcich sa budov, miest a prostredí vhodných pre starších ľudí“ [20].

[16] Vyhlásenie Rady o Európskom roku aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami (2012): Ďalší postup, Brusel, 7. decembra 2012.

[17] http://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=sk&catId=89&newsId=1837&furtherNews=yes.

[18] http://www.age-platform.eu/images/stories/Updated_EY2012_Roadmap_Coalition_FINALVERSION1.doc.

[19] http://www.covenantofmayors.eu.

[20] http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=8710&langId=en.

Európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na aktívne a zdravé starnutie predstavuje významný príspevok EÚ k dosahovaniu cieľov ER 2012[21]. Európska komisia určila starnutie obyvateľstva za spoločenskú výzvu, ktorá existuje vo všetkých európskych krajinách, a tejto oblasti udelila prioritu v rámci Únie inovácií, jednej z hlavných iniciatív stratégie Európa 2020. Celkovým cieľom partnerstva je zvýšiť do roku 2020 priemerný počet rokov zdravého života v EÚ o dva roky. V strategickom pláne vykonávania tejto iniciatívy sa stanovujú prioritné opatrenia, ako čeliť výzve starnutia prostredníctvom inovácií, pričom sa zameriava na tri hlavné oblasti: prevenciu, starostlivosť a liečbu, nezávislé bývanie. Opatrenia na aktívne starnutie v rámci ER 2012 môžu pokračovať v širšom rámci európskeho partnerstva v oblasti inovácií zameraného na aktívne a zdravé starnutie, a tak prispieť k plneniu cieľov stratégie Európa 2020.

5. ZÁVERY

Európskym rokom aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami sa podarilo zmobilizovať početných vládnych a mimovládnych aktérov. Zdôraznením potenciálu starších ľudí a podporou ich aktívnej účasti na živote spoločnosti a v hospodárstve sa pomohlo priniesť pozitívnejší obraz o starnúcom obyvateľstve.

Európsky rok využilo mnoho členských štátov a organizácií občianskej spoločnosti ako príležitosť na rozvoj nových alebo posilnenie súčasných iniciatív. Aktivity iniciované ER 2012 preukázali rastúci záujem o aktívne starnutie. Na tento účel sa vypracovalo, alebo je v procese vypracovania, niekoľko nástrojov, predovšetkým usmerňujúce zásady o aktívnom starnutí, index aktívneho starnutia, dohovor o demografickej zmene.

Politickí činitelia v členských štátoch sa vyzývajú, aby tieto nástroje čo najviac využívali. EÚ ich bude naďalej podporovať. Konkrétne v podobe politického usmernenia, najmä v súvislosti s európskym semestrom, na ktorom boli väčšine členských štátov adresované odporúčania o dlhších kariérach, ako aj v podobe novších odporúčaní pre jednotlivé krajiny o dlhodobej starostlivosti. Aktívne starnutie je takisto dôležitou oblasťou sociálnych investícií, čo bolo zdôraznené v oznámení Komisie s názvom „K sociálnym investíciám do rastu a súdržnosti“[22]. Komisia v tejto súvislosti nalieha na členské štáty, aby používali usmerňujúce zásady pre aktívne starnutie a solidaritu medzi generáciami a index aktívneho starnutia.

Aktívne a zdravé starnutie je preto jednou z investičných priorít Európskeho sociálneho fondu (ESF) v programovom období rokov 2014 – 2020. Finančné prostriedky na projekty, ktoré podporujú aktívne starnutie, sú k dispozícii v rámci rozsiahleho súboru rôznych programov a finančných nástrojov EÚ. Jednou z priorít európskeho partnerstva v oblasti inovácií zameraného na aktívne a zdravé starnutie je zharmonizovať tieto programy/nástroje so stanovenými prioritami v oblasti aktívneho a zdravého starnutia, čím sa predíde presahom medzi jednotlivými nástrojmi[23].

[21] „Realizácia strategického vykonávacieho plánu pre európske partnerstvo v oblasti inovácií zamerané na aktívne a zdravé starnutie“, COM(2012) 83 final.

[22] COM(2013) 83 final z 20. februára 2013.

[23] COM(2012) 83 final.

Pokiaľ ide o pilier ER 2012 týkajúci sa nezávislého života, Komisia podporila Výbor pre sociálnu ochranu vo vypracovaní správy o dlhodobej starostlivosti, ktorá bola uverejnená v júni 2014. V tejto správe sa preskúmali spôsoby, ako odstrániť medzeru medzi dopytom a ponukou dlhodobej starostlivosti prostredníctvom primeraných investícií do opatrení na zníženie potreby dlhodobej starostlivosti a ako zvýšiť účinnosť jej zabezpečovania, aj prostredníctvom využívania služieb založených na technológiách[24]. Takisto vychádzala z príkladov od partnerov európskeho partnerstva v oblasti inovácií zameraného na aktívne a zdravé starnutie. Práca na tejto problematike pokračuje aj naďalej v rámci európskeho partnerstva v oblasti inovácií zameraného na aktívne a zdravé starnutie, ktoré ukazuje, ako môže EÚ podporovať členské štáty tým, že uľahčí výmenu najlepších postupov, výskum a testovanie nových riešení a podporí technickú a sociálnu inováciu.

ER 2012 prispel k pevnému zakotveniu aktívneho starnutia do európskych a mnohých národných politických programov prostredníctvom medziodvetvového viacstranného prístupu. Túto dynamiku treba udržať. Silnú solidaritu medzi generáciami, ktorá charakterizuje európske spoločnosti a systémy sociálneho zabezpečenia, je možné v súvislosti so starnúcim obyvateľstvom a obmedzenými rozpočtami udržať len prostredníctvom podpory aktívneho starnutia vo všetkých jeho formách.

[24] Pozri výskumnú štúdiu na podporu Výboru pre sociálnu ochranu ICT-AGE: Long Term Care Strategies for Independent Living of Elderly People (Stratégie dlhodobej starostlivosti pre nezávislý život starších ľudí), ktorú vypracoval Inštitút pre technologický výskum budúcnosti Spoločného výskumného centra Európskej komisie. http://is.jrc.ec.europa.eu/pages/EAP/eInclusion/carers_ICTAGE.html.